

Гальонкіна Юлія Сергіївна, ад'юнкт
кафедри філософії права та юридичної логіки
Національної академії внутрішніх справ

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Гуманітаризація юридичної освіти передбачає розширення переліку гуманітарних дисциплін, поглиблення інтеграції їх змісту для отримання системного знання. Особлива роль в навчальному процесі в юридичному вузі в аспекті гуманітаризації відводиться таким навчальним дисциплінам як філософія і філософія права.

Одним із потужних засобів гуманітаризації навчального процесу у юридичних вузах є оволодіння студентами дисциплінами філософського циклу. Філософсько-методологічна культура майбутнього юриста є одним із засобів забезпечення саморозвитку людини і суспільства в контексті їх гармонії та історичного самозбереження.

В сфері вітчизняної юридичної освіти сьогодні спостерігається зростання кількості навчальних предметів із вузькопрофесійною спрямованістю, яке призвело до перерозподілу бюджету навчальних годин по предметах не на користь предметів світоглядної спрямованості. Економія на бюджеті світоглядних дисциплін детермінує зменшення виховного потенціалу змісту освіти.

Осучаснення змісту юридичної освіти збільшенням вузькоспеціалізованими навчальними предметами призводить до відставання змісту освіти від реальних потреб суспільства. За такого підходу втрачається орієнтація на комплексне сприйняття професії, її місця в соціальному світі. Е. Морен зауважував, саме збіднений світоглядний потенціал освіти уможливорює формування не «добре облаштованої голови», а голови, наповненої численними знаннями, яка не володіє «загальною здатністю ставити і вирішувати проблеми» і не вміє оперувати «принципами організації і синтезу знань» [4, р. 23].

Роль філософського знання для підготовки майбутніх юристів залишається незмінною з часів середніх віків, тому що неможливо уявити собі університет без факультету філософії. Саме на ньому прищеплюється та установка на раціональне знання, без якої неможливими є дослідження в жодній з галузей наукового знання... Інтелектуальну цілісність університету надавали саме філософські факультети.

Велике світоглядне значення у підготовці юриста відіграє такий навчальний предмет як філософії права. Філософія права впливає на формування правової свідомості та правової культури, без яких неможливе створення правового соціального простору.

Філософії права належить велика роль у вихованні як окремих громадян, так і соціальних груп, які в результаті засвоєння філософсько-правових знань повинні набути впевненості в тому, що виправдане обмеження свободи, пов'язане з наявністю права, набагато краще, ніж необмежене свавілля. Світоглядна функція дозволяє філософії права виробляти найбільш загальні уявлення (знання) про правову реальність, місце людини у взаємодії системного світу з повсякденною реальністю і забезпечувати адекватне знання про життєвий світ [1]. Філософія права має незаперечні заслуги в розвитку юриспруденції. Як вважають фахівці в галузі філософії права, така позиція, яка ґрунтується на вузькопрофесійного «юридизації» феномена права і штучно ізолює його від метафізичних наук, т. е. наук про право, характерна насамперед для юридичної догматики, представленої в даний час різними варіаціями юридичного позитивізму і легізму [3, 11]. Необхідність вивчення студентами юридичних вузів філософії права визначається, перш за все, потребами їх майбутньої спеціальності, бо вивчення філософії права в значній мірі сприяє фундаменталізації освіти майбутніх юристів, їх розвитку як самостійно мислячих громадян. Відомий британський філософ права Г. Харріс обґрунтовано вважає, що філософія права: «... не є частиною підготовки юриста як юриста, її існування ... пов'язано з більш важливим завданням – підготовки юриста як громадянина і громадянина як критика права» [3, с. 15]. Сучасна

вітчизняна дослідниця Т. Подковенко робить серйозний висновок щодо особливого значення філософії права як навчального предмета для студентів-юристів: «Потреба у філософії права, зокрема, у підготовці юристів, пов'язана з попитом на фахівців із системною світоглядною підготовкою, яку і дозволяє дати саме філософія права, а в контексті подальшого утвердження ідеї верховенства права значущість філософсько-правової підготовки буде тільки зростати. Характерною особливістю подальшого розвитку філософії права може стати і її здатність активного інтелектуального каталізатора правової політики, фундаментальних процесів право- і державотворення в Україні. Філософія права має і потенціал стати платформою для конструктивної критики чинного права й правореалізації, державної діяльності, в зв'язку з чим варто більше приділяти уваги філософським проблемам держави у зв'язку та взаємодії з правом. Філософія права як специфічна людинознавча галузь знання, що має понад двохтисячолітню історію і виражає гуманістичну традицію, покликана в наших умовах формувати сучасне правове мислення ґрунтоване на юридичному (а не на законницькому) праворозумінні, сучасній філософії людини, давати майбутньому юристу адекватні сучасності знання про право, формувати цілісний образ цього багатогранного суб'єктивно-об'єктивного, ідеально-матеріального раціонально-ірраціонального, соціокультурного феномена, на відміну від часткового, усіченого трактування його нинішньою теоретико-правовою наукою. Саме філософія права дозволяє побачити право як багатогранний феномен, що пронизаний гуманістичним виміром, ґрунтований на антропологічних засадах, феномен, що в прямому сенсі слова творить окультурену правосвідому особистість, і навпаки – така окультурена особистість творить, стверджує і розвиває право як втілення принципу рівної справедливості. Можна з впевненістю стверджувати, що на сьогодні філософія права як наука та навчальна дисципліна стала практичною, витребуваною» [2].

Список використаних джерел

1. Кожевников В. Функции философии права и ее значение в подготовке будущего юриста // <http://cyberleninka.ru/article/n/funktsii-filosofii-prava-i-ee-znachenie>
2. Подковенко Т. Філософія права в системі юридичної освіти // http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_3/26.pdf
3. Философия права: Учебник / О.Г.Данильян, Л.Д.Байрачная, С.И.Максимов и др.; Под ред. О.Г.Данильяна. – Х. : Прапор, 2005.
4. Morin E. La tete bien faite. Repenser la reforme Reformer la pensee. Paris. Editions du Senil, 1999.